

CEA MAI MARE
CACEALMA
CACEALMA

CEA MAI MARE CACEALMA CACEALMA

Traducere
din engleză de
Raluca Chifu

**MARIA
KONNIKOVA**

În memoria lui Walter Mischel.
Încă nu mi-am publicat disertația,
așa cum ți-am promis, dar cel puțin am asta.
Să avem întotdeauna claritatea să știm
ce putem controla
și ce nu putem.

Și familiei mele,
pentru că a fost acolo
întotdeauna.
Пусть все будут здоровы.

Principala lecție din viață: că în ea este accidental mai mult decât am
putea să recunoaștem vreodată și să rămănem sănătoși la cap.
FAUSTO MAJSTRAL, în cartea V, scrisă de THOMAS PINCHON

Vă doresc noroc, pentru că ce vă așteaptă nu e floare la ureche nici
pentru cel pregătit și nici pentru cel nepregătit, așa că veți avea nevoie
de el. Cu toate astea, cred că vă veți descurca.
JOSEPH BRODSKY, *Speech at the Stadium*

Dar din când în când se întâmplă ceva ciudat
Din când în când visul se împlinește
Și tot tiparul vieții se schimbă.
Din când în când, Luna devine Albastră.
W.H. AUDEN, libret pentru *Paul Bunyan*

Cuprins

Cuvânt-înainte	11
MAI PUȚINĂ CERTITUDINE, MAI MULTĂ CĂUTARE	
Preludiu	15
LAS VEGAS, IULIE 2017	
O miză mai mare	21
NEW YORK, SFÂRȘITUL VERII LUI 2016	
Nașterea unei cartofore	49
BOSTON, TOAMNA LUI 2016	
Arta de a pierde	65
NEW YORK, TOAMNA LUI 2016	
Mintea unui strateg	87
NEW YORK, SFÂRȘITUL TOAMNEI LUI 2016	
O lume a bărbaților	115
NEW YORK, IARNA LUI 2016	
Fără serii proaste	139
LAS VEGAS, IARNA LUI 2017	
Cum să pierdeți milioane de dolari cu un mesaj	161
LAS VEGAS, IARNA LUI 2017	
O afacere cu povești	179
LAS VEGAS, MARTIE 2017	
Cartoforul și tocilarul	195
MONTE CARLO, APRILIE 2017	

Arta indiciilor	219
NEW YORK, MAI 2017	
Citindu-mă pe mine însămi	235
NEW YORK, MAI-IUNIE 2017	
Destabilizare completă	253
LAS VEGAS, IUNIE-IULIE 2017	
Zile de glorie	297
BAHAMAS, IANUARIE 2018	
Inima bestiei jocurilor de noroc	321
MACAO, MARTIE 2018	
Sofismul ludic	353
LAS VEGAS, IUNIE 2019	
Glosar de termeni din poker	363
Mulțumiri	369

Cuvânt-înainte

Mai puțină certitudine, mai multă căutare

Când Maria Konnikova s-a apucat de poker, nu avea cine știe ce așteptări de la ea însăși. Venea după o perioadă grea în viața ei, în care o serie de momente neprevăzute – inclusiv o boală autoimună – i-au spulberat pentru totdeauna ideea că poate să controleze ce i se întâmplă.

A început să se gândească la dinamica dintre ghinion și noroc, s-a întrebat dacă le putem înțelege mai bine și, dintr-una într-alta, a ajuns la poker. Dacă ai jucat vreodată, știi la ce te gândești: pokerul nu e despre noroc, e despre strategie. Tocmai asta a și prins-o pe Maria: pokerul e o lecție de viață, un spațiu în care poți să faci pariuri strategice despre cum vor ieși cărțile, în care poți alege să continui sau să te oprești, în care îți testezi și intuiția și gândirea, dar în care nu ai cum să ignori că există și ghinion, și noroc.

La orice mână, indiferent de cât de bune sau de proaste sunt cărțile, poți pierde sau câștiga. Parte din asta e noroc. Când ești la început, o serie de mâini câștigate îți pot da imboldul să continui și senzația că ești mai bun decât ești de fapt. În poker, ca și în viață, cât ești de bun e un răspuns care apare în timp. Noroc sau ghinion există din plin în fiecare joc individual; pe termen lung însă, meșteșugul, stăpânirea, cunoașterea, echilibrăază balanța.

Despre asta e această carte: da, despre poker, dar și despre cum te poți pregăti pentru succes pe termen lung, exercitând meșteșugul și cunoscându-ți cât mai bine punctele forte și pe cele slabe.

Așadar, nu vei citi un manual de joc, cât mai degrabă o poveste în care vei descoperi și lumea pokerului, care a devenit mainstream în ultimele două decenii, dar și traseul unei scriitoare care-l folosește ca un manual pentru o viață și muncă mai împlinite.

Până la poker Maria a trecut și prin alte curiozități despre cum ne funcționează gândirea: și cum ne ajută, și cum ne încurcă. A scris despre aptitudinile fenomenale ale lui Sherlock Holmes de a observa lumea, de a testa ipoteze, de a-și folosi intuiția și creativitatea ca ghizi și de a asambla apoi piesele unei anchete într-un pachet de-o logică imbatabilă. A scris însă și despre cât de ușor suntem păcăliți - de magicieni, de trișori, de farsori, de șarlatani care nu exploatează vreo slăbiciune anume a unei părți a populației, ci slăbiciuni pe care le avem cu toții: mai ales impresia că noi suntem prea inteligenți să fim păcăliți.

Studiile ei de psihologie sunt importante în cum se uită la lume, pentru că Maria e pe deplin conștientă de cât suntem de fragili și ce capacitate extraordinară avem să ne autosabotăm, mai ales pentru că nu ne cunoaștem suficient. De altfel, parte din motivul pentru care pierzi la poker e pentru că nu ești conștient de cum gândești și pentru că ești controlat de propriile emoții, în loc să le controlezi tu pe ele.

Astea sunt ideile pe care le explorează în această carte alături de un antrenor legendar: Erik Seidel, unul dintre cei mai buni jucători din toate timpurile și printre puținii care „rezistă” de 30 de ani, o perioadă în care pokerul, ca multe alte jocuri, a devenit tot mai atractiv pentru cei care văd în jocuri mai degrabă probabilitate matematică decât o combinație de cunoaștere

și noroc. Erik nu joacă ca un robot care memorează ultimele 100 de mâini, ci cu o combinație de liniște interioară, de strategie și de autocunoaștere: de a ști ce-l influențează și ce-l deraiază și de a gestiona asta.

Timp de un an de zile, cu sprijinul lui Erik, Maria ajunge de la jucatul de poker online în cafenele, la unele dintre cele mai bănoase mese de competiție din Las Vegas. Și asta e doar începutul. Lecțiile pe care i le dă acesta se potrivesc unui învățăcel care știe că excelența vine după ce înțelegi ce ai de făcut și apoi repeți acel lucru până îl stăpânești. Erik nu îi spune cum să joace o anumită mână, nu-i spune dacă să parieze sau să oprească, însă o întreabă, constant, de ce? De ce a făcut așa? De ce n-a ales o altă cale? De ce s-a aruncat? De ce se lasă condusă de emoții?

Erik e un antrenor care vrea ca Maria să fie un jucător bun nu pentru că îl imită, ci pentru că și-a găsit propriile răspunsuri, pentru că știe să decupleze un proces bun de decizie de rezultat (o mișcare esențială și în poker, și în viață), pentru că știe când își pierde cumpătul și, mai important, a învățat să se autoregleze.

Iar Maria e un învățăcel bun pentru că - ajutată și de imboldul cărții pe care trebuie s-o scrie - repetă și repetă constant. Ce e interesant e că o face mai puțin pentru a reuși și mai mult pentru a avea ocazia să dea greș. „Beneficiul eșecului”, scrie ea, „este o obiectivitate pe care succesul pur și simplu nu o poate oferi”.

„Înainte să mă complic cu îmbârligăturile și capcanele expertizei, trebuie să răspund la o întrebare mult mai simplă: Gândesc oare corect? Înainte să încep să experimentez și să scriu versuri libere, am învățat oare cum să analizez structura de bază a unei poezii? Înainte să adaug acele condimente exotice în rețetă, am învățat oare cum să fac un orez alb obișnuit? Iar singurul mod de a face acest lucru este eșuând. Scriind

poezii proaste. Arzând mâncarea. Predând prime versiuni proaste, unele după altele.”

Asta e aventura promisă de Maria: o femeie învață să joace poker de la unul dintre maeștrii jocului, însă de fapt învață să greșească, învață să-și descopere procesul după care ia decizii, învață să-l separe de rezultat, acceptă că mereu e o doză de noroc sau ghinion la masă și că cel mai mare inamic al unui joc bun – și poate al unei vieți împlinite – e convingerea că le știi pe toate.

Mai puțină certitudine, îi repetă Erik, și mai multă căutare.

Cristian Lupșa
Editor DoR (martie 2021)

Preludiu

LAS VEGAS, IULIE 2017

Încăperea e o mare de oameni. Capete plecate, fețe gânditoare, multe ascunse de ochelari de soare, pălării, glugi, căști imense. E greu de aflat unde se termină corpurile și unde începe verdele meselor de joc. Mii de trupuri stau, aparent în dezordine, pe scaune luate parcă dintr-un catalog cu sufragerii din anii 1970: tapițerie cu model portocaliu și muștar, picioare aurii, un cadru aproape pătrat. Luminile de neon țipătoare suspendate pe grinzi improvizate fac locul să arate ca interiorul unui spital care încearcă din răspuțeri să pară festiv. Totul e puțin uzat, puțin demodat, puțin zdrențuit. Singurele Indicii ale unui scop mai profund sunt numerele codificate pe culori care atârnă de niște sfori din tavan. Avem grupul portocaliu, grupul galben, grupul alb. Fiecare placă are un număr și, sub el, o poză cu un jeton de poker. Mirosul închis de cazinou umple sala: mochetă veche, pudră, un parfum dulceag, ușor siropos, mâncare prăjită rece și bere răsuflată, aroma metalică de neconfundat a mai multor mii de trupuri epuizate care împart același spațiu de dimineață.

Dincolo de atacul asupra simțurilor, inițial e greu de stabilit motivul pentru care ceva e ciudat. Apoi îți dai seama: e o liniște stranie. Dacă ar fi o petrecere adevărată, te-ai aștepta la nenumărate voci, zgomot de scaune, pași cu ecou, dar aici e doar o energie agitată. Poți să miroși, să auzi, să guști tensiunea. Și cu siguranță o simți cum își face loc în stomacul tău. Un singur sunet se aude în cameră, amintind de ritualul de curțare al greierilor de vară. E sunetul jetoanelor de poker.

E prima zi a celui mai mare turneu de poker al anului, Evenimentul Principal de la World Series of Poker. Aceasta e Cupa Mondială, Mastersul, Super Bowl, doar că nu trebuie să fii un atlet supererou ca să participi. E un campionat deschis tuturor. În schimbul a zece mii de dolari, orice om din lume poate să se înscrie și să-și încerce șansa la gloria pokeristică: titlul de campion mondial și un premiu care depășește 9 milioane de dolari. Dacă din întâmplare ești britanic sau australian, nici măcar nu plătești impozit. Pentru jucătorii de poker profesioniști și amatori deopotrivă, e apogeul carierei lor. Dacă reușești să câștigi Evenimentul Principal, ți-ai asigurat un loc în istoria pokerului. Stai la masă cu cei mai buni și ai șansa la cel mai mare și mai prestigios premiu din lumea jocului. Unii dintre cei din sală strâng bani de ani întregi ca să-și încerce norocul.

E aproape sfârșitul zilei. Din câteva mii de oameni care s-au înscris în etapa inițială de azi (vor să joace atât de mulți, încât zilele de început trebuie împărțite în etape ca să încapă toți; visul e scump, dar îngrozitor de atrăgător), mulți au ieșit deja, rămași lefteri, după cum se spune în poker. Cei rămași se concentrează să prindă ziua a doua. Nu vrei să joci toată ziua doar ca să pierzi cu câteva minute înainte de sfârșit și să pleci cu mâna goală. Toată lumea urmărește punga magică, o pungă cu zip din plastic transparent în care cei destul de norocoși ca să fi trecut în ziua următoare a unui turneu de mai multe zile își pot pune jetoanele. Îți scrii numele, țara de origine și numărul de jetoane la exterior, cu litere mari și entuziaste, apoi tragi de banda adezivă dubioasă ca să sigilezi porcăria de pungă. Pe urmă faci poza obligatorie pentru rețelele sociale, cu numărul de jetoane, și adaugi hashtagul #WSOP, după care te prăbușești epuizat într-un pat anonim de hotel.

Dar n-am ajuns încă în faza de sigilare și etichetare. Mai sunt două ore de joc. Două ore întregi. Se pot întâmpla multe

în două ore, motiv pentru care o masă iese în evidență. Opt jucători stau așa cum trebuie, primindu-și cărțile și făcând ce fac cu ele jucătorii de poker. Dar un scaun singuratic de la mijlocul mesei, locul șase, rămâne gol. N-ar fi nimic remarcabil în condiții normale: scaunele goale apar când un jucător iese din joc și n-a sosit încă unul nou care să-i ia locul. Însă în cazul de față n-a plecat nimeni. Pe fetru verde din fața scaunului gol stau mai multe stive ordonate de jetoane, aranjate de la valoarea cea mai mare la cea mai mică, codificate după culoare de la stânga la dreapta. Cu fiecare mână împărțită, dealerul se întinde, ia prețioasa miză inițială* (suma obligatorie pe care toți cei de la masă trebuie s-o plătească la fiecare mână ca să vadă cărțile), apoi depune două cărți care sunt apoi aruncate brusc în grămada de rebuturi, deoarece nu e nimeni acolo să le joace. Cu fiecare rundă, stiva ordonată de jetoane se micșorează, dar scaunul rămâne gol. Ce fel de idiot plătește 10 000 de dolari ca să se înscrie la cel mai prestigios turneu de poker din lume și apoi nu se prezintă? Ce fel de tont trebuie să fii ca să-ți permiți să „decazi” (termenul pentru situația în care îți lași jetoanele să scadă, deoarece nu joci nicio mână) în mijlocul Evenimentului Principal?

Regret să vă spun că acest geniu era autoarea cărții de față. În vreme ce toți cei de la masă făceau speculații cu privire la soarta mea, eu mă aflam pe podeaua băii Hotelului și Cazinoului Rio, în poziție fetală și, în lipsa unui termen mai rafinat, îmi vomam mațele. Să fi fost toxinfecție alimentară de la sosul guacamole pe care știam că n-ar fi trebuit să-l mănânc la cina de la localul mexican din josul coridorului? O reacție violentă la stres? O indigestie întârziată? Cine știe?! Însă eu pariam pe o migrenă.

* Termenii de specialitate se regăsesc în glosarul de la finalul cărții (n.t.).

Mă pregătisem la infinit. Luasem în calcul toate eventualitățile, inclusiv – desigur – migrena. Am suferit toată viața de migrene și n-aveam de gând să las nimic la voia întâmplării. Luasem preventiv Advil. Făcusem yoga dimineața ca să mă relaxez. Meditasem. Dormisem nouă ore. Reușisem chiar să mănânc în pauza de seară, deși emoțiile îmi spuneau să evit orice hrană. Și totuși apăruse.

Așa e în viață. Faci tot ce poți, dar în final unele lucruri se încâpățânează să nu fie sub controlul tău. Nu poți lua în calcul ghinionul prostesc. După cum se spune, când omul își face planuri, Dumnezeu râde, iar eu auzeam clar niște hohote de râs.

Motivele pentru care mă interesa din start pokerul erau să înțeleg mai bine granița dintre abilități și noroc, să învăț ce puteam și ce nu puteam controla, iar aici aveam o lecție mai puternică decât oricare alta: nu poți juca la cacealma cu norocul. Pokerului nu-i păsa de motivele pentru care eram eu pe jos. N-aveam cui să-i adresez o reclamație, o plângere de tipul: „Dar e Evenimentul Principal!” Nu conta *de ce*. Emoții sau stres, migrenă sau toxiinfecție, cărțile continuau să se împartă. Mesajul era clar. Puteam să planific oricât voiam, dar factorul X putea oricând să-mi vină de hac. Rezultatul avea să fie ca atare. Puteam doar să fac maximul cu lucrurile pe care le puteam controla, iar restul... ei bine, restul nu era la latitudinea mea.

În timp ce contempilam meritele ideii de a muri chiar acolo în raport cu aceea de a-mi aduna energia și a mitui pe cineva să-mi pună într-o pungă bruma de jetoane rămase, înainte să mă târască și să mor într-un loc mai puțin lipicios și urât mirositor decât cabina de toaletă, am auzit sunetul cunoscut al alertei pentru mesaje de pe telefonul meu. Era antrenorul, Erik Seidel. „Cum merge?”, mă întreba. Suficient de simplu. Voia să vadă ce făcea studenta sa în cea mai mare misiune. Hohotele

de sus se auzeau tot mai tare. Mi-am adunat restul de forțe și i-am răspuns.

„Bine. Puțin peste medie la jetoane.” Era adevărat, din câte știam. „Mă țin tare.” Mai puțin adevărat, dar, hei, întotdeauna am fost optimistă.

„Bine, noroc”, a venit reacția lui. O, Eric, habar n-aveai cât de multă nevoie aveam exact de acest lucru. De o perfuzie zdravănă cu tradiționalul noroc.

Dar, în ciuda costului și a pericolelor sale, nu există educație mai bună pentru viața între oameni decât masa de jocuri de noroc, mai ales cea de poker.

CLEMENS FRANCE, *The Gambling Impulse*, 1902*

Din partea cealaltă a camerei, văd cunoscuta șapcă de baseball a lui Erik Seidel stând pe banchetă, lângă el. Știu că e cunoscută, deoarece l-am studiat cu atenție, de la distanță. I-am analizat de pe margine personalitatea (sau măcar ce pare să fie personalitatea lui). Nu e ca majoritatea profesioniștilor care caută lumina reflectoarelor, acei jucători care adoră camera, adoră publicul, adoră să-și facă numărul, oricare ar fi el (crize de furie, agresivitate nebună, flecăreală permanentă la masă). El e liniștit. Rezervat. Extrem de atent. Pare să joace cu intenție și precizie. Și e un câștigător: are mai multe brățări de la World Series of Poker, titlul de la World Poker Tour, câștiguri de zeci de milioane de dolari. Am ales cu grijă. Până la urmă, sunt pe cale să-i cer să-și petreacă următorul an din viață cu mine: o cerere în căsătorie, dacă vrei, de la prima întâlnire. Era esențial să-mi fac bine temele.

Pentru prima dată în ceva vreme, am emoții – *pe bune*. Mi-am ales ținuta cu grijă: sofisticată, dar nu rigidă; serioasă, dar nu exagerat. Genul de persoană în care poți să ai încredere

* Dacă nu se menționează altfel, toate variantele în limba română ale citatelor din această carte îi aparțin traducătoarei (n.t.).

și pe care te poți baza, dar cu care e distractiv și să bei ceva. Va fi o seducție complicată.

Ne întâlnim la o versiune hollywoodiană a unei cafenele franțuzești. Am ajuns mai devreme, dar el e deja acolo. Întă-l în colțul drept îndepărtat al încăperii, așezat la o masă de bistro care pare prea mică pentru membrele lui deșirate și corpul său de 1,98 metri. Poartă un tricou închis la culoare care îi scoate în evidență fața palidă și concentrată și citește o revistă. Spre ușurarea mea, pare să fie un *New Yorker*, ediția de la sfârșitul lui august (cea cu peisajul oceanic realizat de Sempé în tonuri stinse de acuarele). Un jucător de poker care citește *The New Yorker* e genul meu de jucător. Cu grijă, ca un copoi pe urmele mirosului, temător să nu sperie prada, mă apropii de masă.

Erik Seidel e cu siguranță cel mai modest campion de poker din lume. În afara premiilor obținute la joc, lucrul care îl scoate în evidență printre ceilalți jucători e longevitatea lui; concurența încă pentru primul loc, așa cum a făcut de la începutul carierei sale, la sfârșitul anilor 1980. E destul de greu: jocul s-a schimbat mult în ultimii treizeci de ani. La fel ca în cazul atâtor fațete ale lumii moderne, elementele calitative ale pokerului au fost trecute cu vederea în favoarea celor cantitative. Măsura depășește intuiția. Statistica întrece observația. Teoria jocului câștigă în fața instinctelor. Am observat această tendință și în domeniul îndepărtat, precum psihologia (unde psihologia socială a făcut loc neuroștiințelor) sau muzica, unde experții și algoritmiile cuantifică nu doar ce vrem să ascultăm, ci și cum trebuie structurată o piesă pentru maximum de succes, până la fracțiunea de secundă. Pokerul nu e diferit. Mesele sunt pline de doctori de la Caltech. Fișele imprimare cu coloane de statistici sunt o priveliște obișnuită. O conversație rareori durează mai mult de câteva secunde fără ca unul sau altul să

nu menționeze GTO (*Game Theory Optimal*) sau +EV (*positive expected value*). Discuțiile despre frecvențe sunt mai dese decât cele despre sentimente. Însă, în ciuda predicțiilor că stilul lui de joc – unul psihologic, bazat mai puțin pe rezultate matematice și mai mult pe înțelegerea elementului uman – avea să-l transforme într-un dinozaur, Erik rămâne printre primii. În lumea bombastică a pokerului profesionist, plină de testosteron și injurături, bazată pe orgolii, Erik e atipic nu doar în ce privește stilul său rezervat de a fi. S-ar putea să fie singurul jucător profesionist membru al Academiei de Muzică din Brooklyn, dornic să zboare în celălalt capăt al țării ca să-l vadă pe Dave Chappelle într-un spectacol de stand-up comedy sau cu o cunoaștere aproape enciclopedică a ultimelor noutăți gastronomice, din Los Angeles până în Manila. Cu siguranță e singurul profesionist care preferă New Yorkul, și nu Vegasul – și care are, pe lângă obișnuita casă din Vegas, o locuință secundară în partea de vest a Manhattanului, în zona în care a crescut. Curiozitatea sa e sinceră și nelimitată, iar entuziasmul lui pentru viață e absolut contagios.

„Îți știi pe Julia și Angus Stone?”, întreabă el direct, prima dată când ne întâlnim.

Cine? Nici nu știu din ce categorie fac parte numele. Autori de care n-am auzit niciodată? Actori de care nu am cunoștință? Oameni oarecare din New York pe care Erik crede că ar trebui să-i cunosc? Se pare că sunt muzicieni. Sper că nu i-am pierdut interesul, că sunt destul de sofisticată ca să trec testul cu turneul. Mă emoționez tot mai tare.

„Sunt foarte speciali. Un duet frate-soră din Australia. I-am auzit cântând de multe ori.”

* Expresie folosită, în general, în limba engleză. O traducere aproximativă ar fi „soluția optimă din teoria jocului” (n.t.).

** În traducere, „valoarea pozitivă așteptată” (n.t.).

„Foarte special” e o expresie pe care voi ajunge s-o cunosc bine. Birbigs: foarte special. Noua producție din *Othello*: foarte specială. Un minuscul bar neconvențional de sushi, departe de centrul Vegasului, unde mergem la cină în prima mea călătorie în Orașul Păcatului: foarte special. Un jucător profesionist de poker pe nume LuckyChewy: foarte special. Sunt mai tânără decât el cu un sfert de secol, dar discutând îmi dau seama că am uitat cum e să te bucuri de experiențe noi. Sunt leneșă. Mă simt blazată. Prefer să mă cuibăresc și să stau acasă decât să văd ultimul discurs de la 92Y sau o formație canadiană obscură cântând la Joe’s Pub. (Erik mă târăște la ambele și, de fiecare dată, are dreptate. În lunile următoare, playlistul meu se va umple cu recomandările sale, la fel ca preferințele mele de stand-up, lista de pe Netflix și lista de piese de teatru pe care „trebuie” să le văd, deși desigur că nu ajung niciodată la ele. E ca o listă de evenimente din oraș în formă umană.) Seara mea ideală: cina acasă, niște vin, niște ceai, o carte sau un film în pat. Răspunsul lui: ești în New York, cel mai grozav oraș din lume! Uite ce pierzi!

Abordează pokerul cu aceeași pasiune și curiozitate constantă. Adoră să urmărească jucătorii în ascensiune, e la curent cu cele mai recente aplicații și programe, nu presupune niciodată că a învățat tot. Refuză să se plafoneze. Dacă ar trebui să-i atribui un motto general, ar fi acesta: viața e prea scurtă ca să te complaci. Într-adevăr, când inevitabil îi adresez întrebarea pe care o primește cel mai des – ce sfat le-ar da jucătorilor de poker aspiranți – răspunsul său are doar trei cuvinte: să fie atenți. Trei cuvinte simple, pe care cel mai adesea le ignorăm. Prezența e mult mai dificilă decât calea rezistenței minime.

L-am văzut pe Erik prima dată așa cum îmi imaginez că o fac majoritatea începătorilor în ale pokerului: în filmul *Rounders* din 1998. Din multe puncte de vedere, acesta a adus pokerul în

atenția maselor: povestea unui student genial la Drept (Matt Damon) care își plătește studiile cu câștigurile de la poker, renunțând în final complet la Drept ca să joace cu normă întreagă. Iar jocul care inspiră cel mai mult personajul lui Damon, redat pe fundal și analizat la infinit pe parcursul filmului, este ultima masă din finala WSOP din 1988, dintre Erik Seidel și Johnny Chan. Johnny afurisitul de Chan, maestrul, spun iar și iar comentarii. Și Erik Seidel, puștiul care nu știe ce l-a lovit. Cel mai cunoscut joc de poker din lumea nepokeristică. DAMELE lui Seidel învinse de chinta lui Chan: capcana expertului pentru o victimă inconștientă.

Chan era campionul mondial la acea vreme. Seidel era la primul său turneu major. Trecuse de 165 de concurenți ca să ajungă acolo, la masa finală, unul dintre ultimii doi jucători. Era o performanță extraordinară și începutul unei cariere incredibile.

Filmul a fost un succes în campusurile universitare. A apărut la sfârșitul anilor 1990 și, până la începutul anilor 2000, fiecare tânăr contempla o viață în care își plătea studiile din câștigurile de la poker. La momentul respectiv, mie nu-mi păsa de poker; habar n-aveam ce era o chintă sau de ce Chan îl „prinsese” pe Seidel cu ea. Nu știam nimic; era o limbă străină pe care n-aveam niciun interes s-o învăț. Însă în final, când am urmărit filmul, câțiva ani mai târziu, o replică a lui Matt Damon pe când contempla meciul dintre Seidel și Chan m-a marcat: nu trebuia să joci cărțile. Trebuia să joci omul. Un clișeu, într-adevăr, dar unul care m-a atins la coarda sensibilă, care surprindea mare parte din ce credeam eu despre lume. Psihologie. Autocontrol. Disponibilitatea să-ți ascunzi chinta până la sfârșit, așa cum a făcut Chan, să șezi pe cea mai bună mână posibilă atât de discret încât să-ți păcălești adversarii, făcându-i să creadă că te bat, în vreme ce tu ai câștigat deja de mult. Nu trebuia să știi ce era o chintă ca să vezi atracția și frumusețea strategică.

Și iată-l în persoană: puștiul devenit maestru. Una dintre legendele vii ale lumii pokerului, iar eu încercam să-l conving să mă accepte ca ucenică pentru următorul an din viața lui, chiar dacă, din câte știam, nu acceptase niciun învățăcel în trecut, iar eu nu jucasem niciodată o partidă de poker. Voiam ca Erik să mă învețe și să mă antreneze pentru campionatul suprem, World Series of Poker sau WSOP. Cel care, cu atâția ani în urmă, îl transformase, fără să vrea, într-o legendă a jocului. Prin această călătorie speram să învăț cum să iau cele mai bune decizii cu puțință, nu doar la masa de joc, ci și în viață. Prin poker voiam să înlănzesc norocul și să învăț să fac diferența chiar și când șansele erau împotriva mea.

Era vorba de un an. Clar. Controlabil. Digerabil. Aveam un plan. Aveam să-l abordez pe Erik, am fi făcut echipă și aș fi jucat la Evenimentul Principal de la World Series of Poker, după care aveam să trăiesc și să spun povestea.

Stabilirea unei limite de timp era partea ușoară. Un an este ușor de stabilit. Este finit. Se vinde, pentru că oricine își poate imagina cum e să faci ceva un an întreg. Un an de asta, un an de cealaltă, anul în care încerc un rol nou, cu o dată de expirare definită. Nimeni nu vrea să audă despre cei trei ani și jumătate în care n-am reușit chiar așa de bine. Cine are atâta timp? Un an este drăguț, ușor de gestionat. E un antidot curățel pentru dezordinea vieții.

Însă viața avea alte idei. Un plan s-a schimbat. Un cadru a dispărut și a fost înlocuit de ceva neprevăzut. Când omul își face planuri, Dumnezeu râde, într-adevăr. Orice aș crede despre Dumnezeu, cred în caracterul aleatoriu. În zgomotul Universului, care merge mai departe fără să-i pese de noi, de planurile noastre, de dorințele, motivațiile sau acțiunile noastre. Zgomotul care va fi acolo indiferent ce alegem sau nu

alegem noi să facem. Variantă. Noroc. Acel lucru pe care nu-l putem controla indiferent cât am încerca. Dar suntem oare de învinuit pentru că încercăm?

Lupta pentru echilibru între noroc și control în viețile noastre și deciziile pe care le luăm este una cu care m-am chinuit toată viața. În copilărie, am avut poate cel mai mare noroc din viața mea: părinții mei au plecat din Uniunea Sovietică, deschizându-mi o lume întregă de oportunități pe care altfel nu le-aș fi avut niciodată. Ca adolescentă, mi-am folosit toate abilitățile ca să excelez la învățătură și să fac parte din prima generație din familia mea care a făcut colegiul în Statele Unite. Ca adult, am vrut să aflu cât din realizările proprii mi se datorau chiar mie, și nu unui noroc. La fel ca atât de mulți dinaintea mea, voiam să știu pentru cât din viața mea îmi puteam asuma meritul și cât se datora norocului prostesc. În *All Said and Done*, Simone de Beauvoir spune despre viața ei că „penetrarea aceluiaș ovul de către exact acel spermatozoid, cu implicațiile întâlnirii dintre părinții mei, ale nașterii lor și ale nașterii tuturor strămoșilor lor avea mai puțin de o șansă la un milion să aibă loc”. Atât de important era rolul pe care norocul îl jucase în traiectoria existenței sale. „Și norocul, un noroc destul de imprevizibil în starea actuală a științei, a făcut ca eu să mă nasc femeie. De atunci încolo, mi se pare că o mie de viitoruri diferite ar fi putut porni din fiecare mișcare din trecutul meu: aș fi putut să mă îmbolnăvesc și să-mi întrerup studiile; aș fi putut să nu-l fi cunoscut pe Sartre; s-ar fi putut întâmpla absolut orice.” Cum puteai separa aleatoriul de intenționat?

Era o problemă filosofică la fel ca oricare alta, iar eu am încercat s-o rezolv cum știam mai bine. Am făcut studiile

postuniversitare. Am pus întrebarea. Am scris lucrări. M-am întrebat cât de des avem, de fapt, vreun control. Cum sunt afectate deciziile noastre de percepția controlului în situații în care norocul e, de fapt, rege? Cum răspund oamenii când sunt puși în situații nesigure, cu informații incomplete?

Pe parcursul celor cinci ani de cercetare doctorală de la Columbia, le-am cerut mai multor mii de oameni să joace un joc de simulare a tranzacțiilor bursiere, sub presiunea timpului. Trebuiau să „investească” o anumită sumă din banii proprii (bani adevărați, cu performanțe care se traduceau direct în plățile primite, într-un interval vast, de la un dolar la peste 75) într-una din două acțiuni sau într-o obligațiune, iar asta de-a lungul mai multor sute de încercări. Obligațiunea oferea întotdeauna rezultate sigure și mici, mai exact, un dolar. Acțiunile însă imitau comportamentul acțiunilor adevărate de pe piață. Puteai să-ți aducă mai mulți bani (până la 10 dolari pe rundă), dar puteai și să pierzi câte 10 dolari cu un singur clic. În fiecare rundă de joc, cele două acțiuni (numite creativ „A” și „B”) erau alocate aleatoriu ca fiind „bună” și „rea”. Dacă alegeai acțiunea bună, aveai 50% șanse să câștigi 10 dolari, 25% șanse să nu câștigi nimic și 25% șanse să pierzi 10 dolari. Dacă o alegeai pe cea rea, șansele de câștig scădeau la 25%, în vreme ce șansele de pierdere creșteau la 50%. Iată ce mă interesa: ce strategie aveau să urmeze alegerile oamenilor și cât de repede aveau să învețe care era acțiunea câștigătoare? (Strategia optimă de investiții i-ar fi făcut să graviteze rapid spre acțiunea bună, iar câștigurile totale ar fi fost cele mai mari, în ciuda pierderilor intermitente.)

Ce am descoperit însă a fost complet neașteptat. Iar și iar, oamenii supraestima gradul de control pe care-l aveau asupra evenimentelor. Oameni inteligenți, care excelau la multe lucruri, oameni care ar fi trebuit să știe mai bine. Nu doar că

decideau dinainte cum aveau să-și împartă investițiile, ci decideau pe baza unor informații incredibil de limitate care acțiune era „bună” și o țineau pe-a lor, chiar și pe măsură ce începeau să piardă bani. Cu cât își supraestima mai mult abilitățile în raport cu norocul, cu atât mai puțin învățau din ceea ce încerca să le spună mediul și cu atât luau decizii mai proaste. Participanții au început să aibă șanse tot mai mici să treacă la acțiunile câștigătoare, dublându-și în schimb investițiile în cele proaste sau gravitând complet spre obligațiuni. Crezând că știau mai mult decât știau de fapt, au ignorat toate semnele contrare (mai ales când, așa cum se întâmplă inevitabil pe piețele bursiere reale, câștigătorii încep să piardă și invers). Altfel spus, iluzia controlului a împiedicat apariția adevăratului control asupra jocului și, nu după mult timp, calitatea deciziilor participanților s-a deteriorat. Oamenii au făcut ceea ce făcuseră în trecut sau ceea ce hotărâseră că avea să funcționeze și nu au reușit să înțeleagă că circumstanțele se schimbaseră, așa că strategia anterioară de succes nu mai dădea roade. Nu reușeau să vadă ceea ce le spunea lumea când mesajul nu era cel pe care voiau să-l audă. Le plăcea să fie conducătorii mediului lor. Când mediul știa mai mult decât ei, ei bine, nu era plăcut deloc. Iată crudul adevăr: noi, oamenii, credem prea adesea că avem controlul, când de fapt jucăm după regulile norocului.

Problema mi-a rămas în minte. Dar care era soluția? Cum puteai folosi aceste cunoștințe teoretice ca să faci alegeri mai bune, practic vorbind?

E greu de spus, dintr-un singur motiv principal: ecuația dintre noroc și abilitate este, practic, una probabilistică. Iar unul dintre marile dezavantaje ale formării noastre neuronale este că nu înțelegem bine probabilitățile. Statisticile sunt complet contraintuitive: creierul nostru pur și simplu nu este făcut, evoluționar vorbind, să înțeleagă această nesiguranță inerentă.

Mediul nostru inițial nu conținea numere sau calcule, ci doar experiențe personale și anecdote. Nu am învățat să ne descurcăm cu informațiile prezentate în mod abstract, de exemplu: *Tigrii sunt extrem de rari în această parte a țării; ai 2% șanse să întâlnești unul și chiar mai puține șanse să fii atacat.* În schimb, am învățat să gestionăm emoții brute, precum: *Am văzut un tigru aseară și părea foarte înspăimântător.*

Milenii mai târziu, dezavantajul persistă, sub numele de decalaj între descriere și experiență. Numeroase studii au dovedit că oamenii nu reușesc să asimileze regulile numerice și iau decizii pe baza „instinctului”, a „intuiției” sau a ceea ce simt, în loc să pornească de la datele care li se prezintă. Trebuie să învățăm să privim lumea în mod probabilistic – și chiar și atunci ignorăm adeseori numerele în favoarea propriei experiențe. Credem ce vrem să vedem, nu ce ne arată cercetările. Să luăm de pildă un lucru la care mulți se gândesc în ultima vreme: pregătirea pentru dezastre. Ce faceți ca să vă pregătiți pentru evenimentele meteorologice extreme (uragane, inundații, cutremure) a căror frecvență crește pe măsură ce Pământul se încălzește? Cum rămâne cu războiul nuclear sau cu atacurile teroriste – trebuie să vă faceți griji pentru acestea? Există statistici care să vă ajute să ajungeți la un răspuns, de exemplu dacă aveți nevoie de o asigurare specială pentru casă sau dacă ar trebui măcar să cumpărați terenuri în anumite zone, la fel cum există și grafice de probabilitate care vă informează cu privire la riscul de a deveni o victimă a terorismului sau de a aluneca la duș și a suferi o căzătură fatală sau debilitantă. Dar iată ce observă psihologii iar și iar: le poți arăta oamenilor toate graficele, dar asta nu le va schimba percepțiile cu privire la risc sau deciziile rezultate. Ce-i va face să se răzgândească? Faptul că trec ei înșiși printr-un eveniment sau că știu pe cineva care a pățit-o. Dacă ați fost în New York în timpul

uraganului Sandy, de exemplu, aveți șanse mult mai mari să cumpărați asigurări pentru inundații. Dacă n-ați fost acolo, e posibil să investiți într-o locuință pe plaja din Malibu, chiar dacă cifrele spun că aceasta va dispărea în curând, împreună cu casa voastră. Dacă ați fost aici [în New York] pe 11 septembrie, probabil că aveți o teamă exagerată de terorism. În orice caz, reacția nu corespunde cu statisticile. Nu toate casele din New York au nevoie de asigurări pentru inundații; probabil că exagerați pentru că ați avut o experiență neplăcută. Casele de pe plajă sunt o investiție groaznică pe termen lung; nu reacționați bine pentru că statisticile nu v-au afectat niciodată personal. Probabilitatea să cădeți la duș este de zeci de ori mai mare decât cea de a fi prinși într-un atac terorist, dar încercați să convingeți pe cineva de asta, mai ales dacă cunoaște pe cineva care a murit în Turnurile Gemene.

Experiențele noastre sunt cele mai importante, dar în primul rând sunt extrem de subiective: ele ne învață, dar nu ne învață *de bine*. De aceea în deciziile de zi cu zi e atât de dificil să facem diferența dintre abilitate și noroc: e o chestiune de statistică, cu care nu suntem echipați în mod normal să ne descurcăm. Asta mă aduce la poker: folosită corect, experiența poate fi un aliat puternic pentru înțelegerea scenariilor de probabilitate. Însă ea nu poate fi un eveniment unic și aleatoriu. Trebuie să fie un proces de învățare sistematică, la fel ca mediul pe care îl întâlniți la masă. Iar procesul corect de învățare sistematică vă poate ajuta să deosebiți norocul de orice altceva într-un mod pe care nu-l va face nicio teorie studiată și niciun set de numere memorat.

La câțiva ani după ce am părăsit lumea academică, problema relației dintre abilități și noroc a devenit mai presantă din punct de vedere personal. 2015 nu a fost un an bun pentru clanul Konnikov. În prima săptămână din ianuarie, mama